

Pélé Yoets

Onaa - Tromperie - Aleph

אונאה במקח וממכר יש בה אסור מוסיף על אסור גזל, שעובר גם כן על "לא תונו". והן בעון נשכחה תורת אונאה מרבים מעמי הארץ, כי לא ידעו מה הוא אונאה, אלא בשם חריפות והשתדלות יקראו לה, ודין גרמא שהעולם הולך ומתמוטט, וגלגל העניות חוזר בעולם, כמאמר הנביא (ירמיה יז יא) עשה עשר ולא במשפט בחצי ימו יעזבנו. ודבר ה' בפי נביאיו אמת. ואם נראה אדם שעושה עול ומתקים לו עשרו, בודאי שהוא עשר שמור לבעליו לרעתו, על דרך הכתוב (דברים ז י) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו:

וזה כלל האונאה, שלא התר לשקר ולשבח מקחו במה שאינו, או לומר שקנה אותה בכך וכך, או שכבר נתנו לו כך וכך מה שאינו אמת. ואין צריך לומר שאסור לפרכס את המקח או לערב רע בטוב כדי שיהא נראה הטוב לעין ותחתיה תעמד הבהרת, או להראות אחד ולתן אחר. כל עושה אלה וכאלה תועבת ה' כל עושה עול. ואין צריך לומר אם עושה עול במדה במשקל ובמשורה, שהוא קרוי עול, שנאוי, משקץ, חרם, תועבה וקשה ענשן של מדות יותר מענשן של עריות (יבמות כא א), ובודאי שהיא לא תצלח, ואחריתו יהיה נבל ורע בעולם הזה מלבד ענשו השמור לו לעולם הבא נמצא שוטה העושה אלה שהוא יגע לריק, ומכלה כחו וימיו לבהלה לקנות מקח רע לעצמו בגיהנם:

וידוע, שתחלת דינו של אדם שואלים אותו: נשאת ונתת באמונה (שבת לא, א) והבוטח בה' ונושא ונותן באמונה, חסד ה' יסובבנו (תהלים לב י) וברכת ה' היא תעשירנו (משלי י כב).

Questions au Rav Dayan (tome 5)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

ובודאי שלא יחסר לחמו, ויהיו מזונותיו בהתר ונחת ורוח וכבוד. אשריו בעולם הזה, וטוב לו לעולם הבא. והן אמת כי יצר הממון יעור פקחים ומורה התרא לנפשה, אבל על כגון זה אמרו (ערובין סה ב): אדם נכר בכיסו, שיגביר שכלו ויכבש את יצרו ויתרצה ברצון גמור אפלו אם היה נכנס תחת האפשר שימות ברעב כדי שלא להיות רשע לפני המקום, כך חובתנו וכך נאה לנו. ומה גם כי לפי האמת הברור דורשי ה' לא יחסרו כל טוב, והולך בתם ילך בטח. וזה כלל גדול לכל מלי שנפשו של אדם מתאוה להם ומחמדתן, ובפרט בממון שהוא חביב לאדם, ויצר סמוך שורר ומורה מ"ט פנים טהור לטהר את השרץ. לכן מי האיש הירא את ה', יקים ואל בינתך אל תשען (משלי ג ה), וילך אצל חכם וילמדנו איזוהי דרך ישרה, ולא יסור מן הדבר אשר יגידו לו ימין ושמאל:

ויש אונאת דברים, שהוא חמור מאונאת ממון, מה שאמרו (ב"מ נט, א) כל השערים ננעלו חוץ משערי אונאה. והוא נפרע על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו פרעון חזק. וגם בזה רבים כשלו, כי לא ידעו מהו אונאת דברים. והכלל הוא, שכל שמצער חברו בדבריו הוי אונאת דברים. וכדי לידע באיזה דברים מצטער חברו, יקים תמיד מאמר רבותינו זכרונם לברכה שאמרו (שבת לא א) דעלך סני לחברך לא תעבד:

ורבים מעמי הארץ זה דרכם כסל למו, שמצערים את חבריהם דרך שחוק וקלות ראש כדי להרבות שמחה של הוללות, והרי זה כמתלהלה היורה זקים, וענוש יענש באפן שתהיה השמחה לתוגה נהפכת. ולפי חמר שבו צריך לעמד על המשמר הרבה, כי אדם עשוי להקפיד ולהרגיש ולהצטער אפלו על שיחה קלה שמדברין לו, והוא אינו מרגיש בצער חברו, וחושב בדא מאי אם אני מצער אותו בשביל שעשה עמי שלא כהגן, הדין עמי לצער, ואם הוא דרך שחוק, אין כאן צער, כי כן דרכם של בני אדם, ולשחוק אמרתי מהולל. ומתוך כך אין איש נחם על רעתו, כי לא יחשב לו עון אשר חטא. אבל ראוי לדעת, כי לא התר לצער

Questions au Rav Dayan (tome 5)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

בדברים אפלו למי שצער אותו, אם לא דרך תוכחת מגלה
מאהבה, אבל אם עושה לנקם נקם הרי הוא עובר על "לא
תקם" (ויקרא יט יח), ובודאי שכשצותה תורה (שם כה יז) שלא
יונו איש את עמיתו לא הצרכה לצוות על עמיתו מבקש טובתו,
דאטו בשפטני עסקינן, אלא אפלו אם צערו לא התר לשלם
לעושה הרעה כרעתו. ואם הוא דרך שחוק, נמצא שעושה
שחוק בדמו של זה והרי זה בכלל לצנות, שאמרו עליו (ע"ז יח
ב) שתחלתו יסורין וסופו כליה. לכן יהא אדם זהיר מאונאת
דברים, ובפרט מאונאת אשתו, שמתוך שדמעתה מצויה ענש
אונאתה קרובה (ב"מ נט א), ולעולם ישתדל שיהא רוח הבריות
נוחה הימנו, ובזה יהיה רוח המקום נוחה הימנו:

Questions au Rav Dayan (tome 5)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions